המגרש פרק תשיעי גיטין צ.

מופרש לשניהם. כלומר אף מגרש שני וטשא ראשון ואפי' רב הונא מודה בהא: **מתני' הקדיחה.** שרפה או ע"י אור שקורין אדורש"ר מעמע להו או ערוה או שאר דבר ערמון: **ר"ע אומר.** אפי' לא מצאה בה לא ערוה ולא דבר: **גמ' משום דבר מגשש.** היוצאת מבעלה מפני דבר ולא מפני ערוה הוא דקאמר רחמנא מותרת ליגשא לאחר דכתיב[ב] והיתה לאיש אחר אבל היוצאת משום ערוה אסורה לכל: **וכ"ש אלא דבר מאי עבדי ליה כו'.** דהא קרא דוקא בערוה לאות אחרי וא"כ ערוה בדבר מבעי ליה כלומר ערוה בעדים: **אף כאן בעדים.** ברורים. אינה נאסרת עליו משום ערוה אלא בעדות ברורה: **וכ"ש.** דהא על כרחינו אלא דבר מפקינהו ליה בעדות כדמפרש ליה ואזיל: **מי כתיב ערוה בדבר.** דמשמע דאלא בה ערוה בעדים ברורים: [1]**וכ"ש.** נמי ואלא מינבעי להו להכי לענין לכופו להוציא דלא מייפין ליה להוציא אלא בעדות ברורה מיהו להכי כתיב ערות דבר ולא כתיב ערוה בדבר ולא כתיב נמי או ערות או דבר כי היכי דלדרשיה בתרוייהו דמשמע ערוה או דבר ומשמע נמי ערוה בדבר: **כי משמש בארבע לשונות.** במקום ארבע לשונות הללו נכתב כי בתורה במקום אם במקום פן במקום אלא במקום אשר. במקום אם כמו כי ימצא בקרבך[ג] כי יקרא[ד] כי תראה חמור כי תפגע[ה] כולהו משמע לכשיארע כלומר אם יהיה כך וכן רובן. במקום אלא לשמור דבר האמור למעלה לומר שיהו כן אלא כן כמו ויאמר לא כי נמקה[ו] שיהו כן כדברך אלא נמקה וכן אל תקפון את יהך כי פתוח תפתח ידך[ז] אלא פתוח תפתח לו וכמו לא כי ברחוב נלין[ח] לא נסור אל ביתך אלא ברחוב נלין וכן הרבה. במקום פן כי תאמר בלבבך רבים וגו' לא תירא מהם וגו'[ט] אין אתה יכול לפרש בלשון אם לומר אם תאמר בלבבך וגו' לא תירא מהם הא אם לא תאמר תירא מהם אין זה נכון ולא בלשון אלא אכל נדרש הוא בלשון פן לומר שלא תאמר כן ובתמיה נדרש כלומר וכי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ותירא מהם וכן כי תאמרו מה נרדף לו[י] לעולם לא תשיבו אל לבבכם לומר מה נרדף לו וכן כל כי הסמוכין לאף אף כי תאמר לא תשורנו[יא] אף כי אנכי אענוהו[יב] כולן נדרשין בלשון תימה הלכך סוף[יג] פירוש מלמדך פן תאמר כן. ועוד משמש בלשון דהא דהייתו אשר אז מפני כלומר ליתן טעם ליישב דבר שלמעלה הימנו כמו לא נמקתי כי ירלאה[יד] כמו אשר ירלאה מאתה יושב לבדך כי יבא אלי העם[טו] מפני שבא אלי העם שהעם בא אלי וכן כי זה משה האיש[טז] כי אמרתי פן תגזל את בנותיך[יז] כי אמרתי רק אין ירלאת אלהים[יח] כולן נדרשין כמו אשר כלומר מפני וכן כי גוע אהרן[יט] לפי הדרשה שדרשוהו חכמים[כ] שמפני גויעתו נסתלק הענן. וכולהו מתרגמינן להו אדי בלשון אדי באדמי משמשם כל לשונות כי בעברי ואם בחת לשונות צריך אתה לשנות כולן לפי ענייניו וכל כי הנפתרים בלשון כאשר כמו והיה כי יביאך[כא] וכל אלו שאין אתה יכול לפותרו בלשון אם הא ודאי יביאך וכן כי תבואו אל הארץ[כב] כי בא סוס פרעה[כג] כי תרבו ופריתם בארץ[כד] כולן בלשון הא הן נפתרים במדרש סיפרא וספרי[כה] עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ בשכר שתיטע תכנס כלומר מפני שיביאך וכשתבואו אל הארץ אתם זקוקים למצות הללו וכי בא סוס פרעה וגו' מפני שבא סוס פרעה וגו' לפיכך ותקח מרים וגו'. וכל[כו] כגון אלו שאין אתה יכול לפותרן בלשון מפני ונפתרין בלשון כאשר כמו כי יאמרו אליכם בעיכם[כז] כי יהיה להם דבר[כח] כולן בלשון אם הם: **דהא מצא בה.** מפני שמצא בה הא לאו הכי לא יגרשנה. וכ"ה נמי הכי משמע להו לשון מפני מפני שמצא בה או ערוה או דבר ואם לאו לא יגרשנה הלכך לא תמצא מן דקאמר קרא היינו מפני שמצא בה כדמפרש ביה ולא משום מן של נוי: **ור"ע.** מפרש ליה להאי כי בלשון אם הלכך תרי מילי איינהו אם לא תמצא מן של נוי בעיניו ואם מצא בה ערות דבר: **לא מצא בה לא ערוה ולא דבר.** לב"ה וגירסה: **מכו.** מי כייפינן ליה לאהדורה או לא: **גבי אונס.** האונס את הנערה בתולה: **לא יוכל לשלחה כל ימיו.** ומתרינן בסמ' מכות (דף טו.) דהאי כל ימיו קרא ימירא הוא וכא לגמרא לא יוכל לשלחה ואם שלח לא יהא בשילוחה כל ימיו שב"ד כופין אותו להחזירה ואינו נוקה על שילוחו שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר מכלל דלכל המגרשים אינם בעמוד והחזר דאי כל [כט]מגרשי נשותיהן בעמוד והחזר למה לי לגלויי בהאי: **מכו.** יש עונש בדבר או לא: **שדעות במאכל.** דעות בני אדם מלוקות באסטניסות של מאכל ומשתה יש שהוא איסטנים וקן במאכל מחמת מיאוס מועט ויש שאינו איסטנים כל כך ויש שאינו איסטנים כלל כך דעות בני אדם מלוקות בפרילות יש מקפיד על פרילות מועט ויש שאינו מקפיד כל כך ויש שאינו מקפיד כלל: **פפוס בן יהודה.** בעלה של מרים מגדלא נשיא היה וכשיוצא מביתו לשוק נועל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם ומדה שאינה הוגנת היא זו שמתוך כך אינה נכנסת ביניהם ומזנה תחתיו: ופרומה

והלכתא מותרת לשניהם. ומעשה בא לפני ר"ת שיצא על גט אחד קול פסול ונתנו גט שני מפני הלעז ולא הצריכה ר"ת להמתין ג' חדשים מזמן גט שני כיון שהראשון היה כשר ולא היה גט שני אלא מפני חששא דלעז והניח לאיה מכאן לתמרי הכא דמותרת לשניהם אע"ג דדמי למחזיר גרושתו מן האירוסין כיון שאין כאן אלא קול בעלמא לא החמירו ואומר ר"י דאין ראיה דשאני הכא דהוי קול מזה ומזה ואין דומה כל כך למחזיר גרושתו מן האירוסין אבל בקול אחר יש להחמיר כדאמרינן לעיל כשלא מצאו דבר על בוריו אלא יגרש שני ויש לראשון אע"ג דקידושי ראשון לא הוי אלא קול בעלמא מ"מ מחמירין משום דקידושי שני קידושי תורה ודמי טפי למחזיר גרושתו מן האירוסין: **כי** משמש בר' לשונות. מה שפי' נקונט' דכי תנא וכי יביאך וכי בא סוס כולן משמשין בלשון הכא דאי אפשר שישמשו במקום אם הכא ואלו הכיאם הקב"ה לארץ וכן ואלו כי בא סוס פרעה וגראה לר"ת דבתוס דחק דהרבה אם משמשים בלשון זה כגון אם תקריב מנחת ביכורים אם כסף תלוה עד אם כלו לשמות אם יהיה היוצל לבני ישראל כולם הם לשון ואלו: לעיל: **מה** להלן בעדים ברורים כו'. בירושלמי פריך דאמאי אצטריך קרא דלא יוכל בעלה אשר שלחה לשוב לקחתה מיפוק ליה דבלאו הכי אסור להחזיר סוטתו כיון שיש עדים ומשני לעבור עליו [ל] בב"ד לאוין א]: (כ) **בית** שמאי סברי [בי] מצא בה ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר וגו'. ואית ספרים דגרסי ב"ה וב"ש ואורי"י דר"ע סבר כב"ש דאמרי ערות דבר חדא מילתא דאי תרי מילי איינהו או ערוה או דבר למה לי לכתוב דבר להקדיחה תבשילו כיון דכתיב אם לא תמצא חן בעיניו דהייתו מצא נאה ממנה מומר לגרשה וערות דלאחר תבשיל וה"ה הקדיחה תבשילו ולפ"ז אתי שפיר הא דנקט בספרים וב"ש ולא נקט וב"ה לאמעוטינן אע"ג דשוין ר"ע וב"ש בדרשא דערות דבר מ"מ פליגי בהאי והרב רבי אלחנן מפרש דר"ע אתי שפיר כב"ה דאי לאו דאייתר ליה דבר להקדיחה תבשילו לא הוה דרים כי מצא בה בלשון אי נמי: **והלכתא מותרת לשניהם: מתני' בית** שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר [ד]כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר ר' עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנאמר [ה]והיה אם לא תמצא חן בעיניו: **גמ'** תניא אמרו בית הלל לבית שמאי והלא כבר נאמר דבר אמרו להם ב"ש והלא כבר נאמר ערות אמרו להם ב"ה אם נאמר ערות ולא נאמר דבר הייתי אומר משום ערוה תצא משום דבר לא תצא לכך נאמר דבר ואילו נאמר דבר ולא נאמר ערות הייתי אומר משום דבר תנשא לאחר ומשום ערוה לא תנשא לאחר לכך נאמר ערות [ו]וב"ש האי דבר מאי עבדי ליה נאמר כאן דבר ונאמר להלן דבר [ז]על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר [ח]מה להלן בשני עדים אף כאן [ט]בשני עדים וב"ה מי כתיב ערוה בדבר וב"ש מי כתיב או ערוה או דבר וב"ה להכי כתיב ערות דבר דמשמע הכי ומשמע הכי: ר"ע אומר אפי' מצא אחרת: במאי קא מיפלגי בדר"ל [י]דאמר ריש לקיש כי משמש בד' לשונות אי דלמא אלא [יא]דהא ב"ש סברי [יב][והיה אם לא תמצא חן בעיניו] כי מצא בה ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר ור"ע סבר כי מצא בה ערות דבר אי נמי מצא בה ערות דבר אמר ליה רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו א"ל מדגלי רחמנא גבי אונס [יג]לא יוכל לשלחה [יד]כל ימיו [טו]כל ימיו בעמוד והחזיר קאי התם הוא דגלי רחמנא אבל הכא מאי דעבד עבד א"ל רב משרשיא לרבא אם לבו [טז]לגרשה והיא יושבת תחתיו [יז]קרי עליה [יח]אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך תניא [יט]היה רבי מאיר אומר כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו וזו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל הדלת בפני אשתו וייצא. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו וזהי מדת כל אדם שרואה את אשתו מדברת עם שכניה ועם קרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל בתוך תמחוי שלו ומניחו ומוצצו וזהי מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וטווה בשוק וראשה פרוע ופרומה

מסורת הש"ס

א) כמ' מ"ד מהפן הגי' דכתן ל"ל וב"ש מי כתיב או ערוה כו', ב) [לעיל פט. ע"ס], ג) [מגיעות מט: ר"ה נ. תענית מ.], ד) [פסחים נג:], ה) פ"מ, ו) [מכות טו. תמורה ה.], ז) [יבמות לז: ע"ס היטב], ח) [תוספתא סוטה פ"ה], ט) [דברים כד], י) [ר"י יב"ש], כ) [דברים יז], ל) [דברים כב], מ) [שמות כג], נ) [כתובות יח], ס) [דברים טו], ע) [כתובות יטו], פ) [דברים ז], צ) [מיוב יט], ק) [מיוב יד], ר) [שם טן], ש) ל"ל פסוק, ת) [כתובות יח], א) [שמות יח], ב) [שמות יכ], ג) [כתובות לא], ד) [שם כן], ה) [כמדבר כן], ו) [ר"ה ב.], ז) [שמות יג], ח) [שם יכ], ט) [שמות טו], י) [ירמיה ג], כ) [ראה יא סע. שופטים ח יד, ריש פ' תבואה], ל) [שם], מ) [שמות יח], נ) פי' שמגרשה שלא כדת, ס) [ל"ל בגלוי וכן הוא בהגיה בירושלמי].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בה להלן ובו' בב' לאוין. קשה לי היאך מל איסור מחוור גרושתו על איסור טוטה בלא כולל ומוסיף ולומר דהוי גזירת הכתוב מנ"ל זה הא י"ל דצריך קרא לחיבא דבאו עדי הזמה והיתה לעדי הטומאה וצ"ע. וע' רשב"ם בתשובה פי' תקנ"ו וצריך לי עיון גדול:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כי וכו' וכל אלו שאין אתה כל"ל ותיבת כגון נמחק: (ב) תוס' ד"ה ב"ה סברי וכו' ב"ג ס"ת ב"ה סברי והיה אם לא תמצא וגו':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה מה להלן נעדים ברורים כו' ומשני בירושלמי פריך כו' ומשני לענבר עליו בב' לאוין. בלאו כל"ל וכ"כ בפרים פנים מאירות מ"ת בסדר ק"ד יעוש"ם וכ"ה בירושלמי:

לעזי רש"י

אדורש"ר. לחרוך.

מוסף רש"י

כי משמש בד' לשונות אי דלמא אלא דהא. לשון כי, כדי לשונות משמש במקרא, פעמים כא במקום אם, פעמים כא במקום דילמא אמת, פעמים כא במקום דהא, פעמים כא במקום לדבר, פעמים כא במקום אלא ופותר את דבור שלפניו (ר"ה ג. ע"ש בארוכה. וכעי"ז תענית ט.), כל ימיו בעמוד והחזיר קאי. לא תהא בשילוחיה כל ימיו אלא יחזירנה (מכות טו.) דאם נגרש יחזיר (תמורה טז.).

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ט מהלי' גירושין הלי' מ סמג עשין קמ טור ש"ע אה"ע סימן מו סעיף ו:

קג ב מיי' פכ"ד מהלי' גירושין הלי' כד סמג עס עוש"ע אה"ע סי' יא סעיף כ וסי' קנח סעיף ט וש"ס:

ג (מיי' פ"ח מהלי' נערה ה"ז טוש"ע שם סי' קמז ס"ג):

קד ד מיי' פי"ט מהלכות גירושין הלי' כא סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סי' קיט סעיף כ:

תורה אור השלם

1. כי יקח איש אשה וכעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו:
דברים כד א

2. לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: דברים יט טו

3. ונתן האיש השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו: דברים כב כט

4. אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: משלי ג כט

תוספות ר"ד

אמימר אמר מותרת לשניהם. ופסיק תלמודא והלכתא מותרת לשניהם: **מתני'** בש"א לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר שנאמר כי מצא בה ערות דבר ובה"א אפילו הקדיחה תבשיל שנאמר כי מצא בה ערות דבר. ר' עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנא' והיה אם לא תמצא חן בעיניו; א"ל רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו. א"ל מדגלי רחמנא גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימיו [כל ימיו] בעמוד והחזיר קאי מכלל דהכא מאי דעבד עבד. א"ל רב משרשיא לרבא אם [היה] בלבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו קרי עליה אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך. תניא היה ר' מאיר אומר כשם שדעות בנשים כמאכל כך דעות בנשים יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו זו מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל הדלת בפני אשתו וייצא. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו זוהי מדת כל אדם שרואה את אשתו מדברת עם שכניה ועם קרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל בתוך תמחוי שלו ומניחו ומוצצו וזוהי מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וטווה בשוק וראשה פרוע

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com